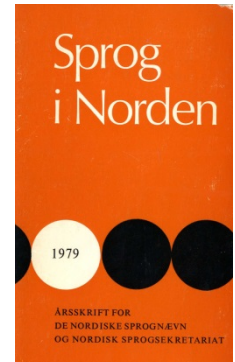

Sprog i Norden

Titel: Det nordiska argumentet i finlandssvensk språkrådgivning
Forfatter: Mikael Reuter
Kilde: Sprog i Norden, 1979, s. 79-80
URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/sin/issue/archive>

© Dansk Sprognævn

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre numre af Sprog i Norden (1970-2004) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Det nordiska argumentet i finlandssvensk språkrådgivning

Av Mikael Reuter

Den grundläggande utgångspunkten för finlandssvensk språkvård och språklig rådgivning är att finlandssvenskan är en varietet av svenska, inte ett särskilt språk. Det finns självfallet skillnader, och de återspeglar vanligen språkvarieteternas situation och ställning. Det finlandssvenska allmänspråket innehåller bl a arkaismer och ord och uttryck som är en följd av finskt inflytande. I synnerhet det offentliga språket återspeglar det faktum att det är fråga om olika samhällen: de svenska förvaltningstermerna i Finland är ofta översättningslån från finskan, bl a för att direkta motsvarigheter inte alltid finns i Sverige.

Huvudprincipen i den språkliga rådgivningen är i varje fall att man skall följa rikssvenskt språkbruk där så är möjligt utan att våldföra sig på hävdvunna finlandssvenska uttrycksätt. Det händer emellertid ibland att det är mera ändamålsenligt att avvika från rikssvenskan till förmån för termer eller uttryck som bättre ansluter sig till finskan; detta gäller närmast juridiska och administrativa termer. Medan rikssvensk lagstiftning skiljer mellan *rattonykterhet* och *rattfylleri*, skiljer den svenska lagstiftningen i Finland mellan *rattfylleri* och *grovt rattfylleri*, vilka är direkta motsvarigheter till de finska termerna. I sådana fall är det viktigare att ha en nära samstämmighet med finskan, även om målet helst bör vara att terminologin är densamma på både svenska och finska i såväl Sverige som Finland.

I vissa undantagsfall förekommer det att man av andra särskilda skäl rekommenderar avvikelser från rikssvenskt språkbruk, t ex för att ett rikssvenskt ord är tämligen okänt i finlandssvenskan eller upplevs som onödigt krångligt. I sådana

fall kan förhållandena i danskan och norskan tas i betraktande åtminstone som stödargument. För rikssvenskans *dekal* (fi. *tarra*) rekommenderar t ex Svenska språknämnden i Finland i första hand *klistermärke*, eftersom det tycks vara gångbart i hela Norden och dessutom är tämligen självförklarande. I finlandssvenskan har man vidare en längre tid rekommenderat formen *raffineri* i stället för den i rikssvenskan övervägande formen *raffinaderi*; ett stödargument är här att också norskan har *raffineri*.

Allmänt sett kan det i varje fall konstateras att det dansk-norska argumentet är sällsynt i rådgivningen. När svenskans resurser inte räcker till har man några gånger vänt sig till språknämnderna i Danmark och Norge för att finna ersättningsord för bl a engelska lånord (t ex *rooming-in*) eller finska nybildningar, men oftast har inte heller danskan eller norskan haft något färdigt ord att erbjuda.

Någon enstaka gång kan danskan eller norskan komma in som stödargument för att "försvara" vissa allmänna finlandssvenska uttryck, t ex *nu och då* (rsv. *då och då*, da. *nu og da*) eller *i året* (rsv. *om året*, no. *äv. i året*). Vanligt är detta argument inte.

Rådgivningen utgår alltså i första hand från att det primära intresset är att finlandssvenskan inte fjärmar sig från rikssvenskan. Det är bara då rikssvenskan i undantagsfall inte erbjuder lämpliga mönster som förhållandena i danskan och norskan beaktas. En annan sak är givetvis att det finns många fall då både finlandssvenskan och rikssvenskan kan få stöd och uppslag från grannspråken (t ex i fallet *sambo* 'partner i äktenskapsliknande samliv'). Den aspekten behandlas i Catharina Grünbaums utredning.